

på tomten. Man behöver inte heller låta muddra hela stugstranden och att njuta av en blomsteräng kan vara mera givande än att klippa gräsmattan stup i kvarten. Gynna gärna vilda blommor framom utländska prydnadsväxter. Om man har vilda växter på sin gård ska man välja naturenliga odlingsmetoder och trädgårdsavfallet kan då antingen komposteras eller källsorteras på ett ändamålsenligt sätt. Också i städer kan man följa med de vilda växtarternas situation och påverka planeringen av markanvändningen genom att exempelvis skriva insändare till tidningarnas debattsidor.

Det är viktigt att inse att allt som sker i naturen har återverkningar. På en artrik blomsteräng trivs både insekter, fjärilar och fåglar som ger gårdsplanen liv.

Mer information och tips om hur man kan berika sin trädgård: www.sll.fi

De vilda blommornas dag

- www.sll.fi/luonnonkukat
- Facebook: [facebook.com/luonnonkukkienpaiva](https://www.facebook.com/luonnonkukkienpaiva)
- X: #luonnonkukat

Mångfald är en förutsättning för allt liv

- *Med naturens mångfald avser man arternas interna genetiska mutationer, storleken på artbestånden och livsmiljöernas mångfald.*
- *Mångfalden hjälper växter och djur att anpassa sig till varierande förhållanden och är en fördel också för oss människor.*
- *Avtagande mångfald i naturen är ett lika stort ekologiskt, ekonomiskt och politiskt hot som klimatförändringen.*

TEXT: FINLANDS NATURSKYDDSFÖRBUND • BILDER: JARI KOSTET • LAY-OUT: FORSTSTYRELSEN

De vilda växternas mångfald

I Finland har vi drygt 1200 växtarter

Med vilda växter avses ursprungliga växter som funnits i vårt land redan före människan eller som spritt sig till Finland utan människans medverkan. Begreppet vild växt har i dagligt tal blivit allt mer diffust varför det blivit allt svårare att dra en skarp gräns mellan vilda blommor och andra växter. I Finland har vi uppskattningsvis 1 200 kärlväxter varav en del är bärgivande arter (smultron och hallon), andra är träd och buskar (rönn och en) eller exempelvis gräs (timotej och vass).

Naturförhållandena i Finland erbjuder växtarterna varierande växtmiljöer från havsstränder och kärr till ängar, skogar och fjällhedar. På ängar och annan kulturmark är artrikedomen mycket stor.

Vilken betydelse har då enskilda växtarter? Om en växtart antingen minskar i antal

Visste du hur situationen ser utför de här?

Nipsippa, mosippa, smultron, låsbräken, kattfot, gulmåra, åkerbär, backnejlika, baktimjan...

Många rätt vanliga växter har minskat i antal på grund av bland annat byggverksamhet, av att betesarealerna har minskat i storlek och som en följd av andra förändringar som drabbat vårdbiotoperna.

En ny bedömning gällande de rödlisade arterna i Finland presenterades år 2010. Närmare uppgifter om utvärderingen hittar du på webbadressen: www.ymparisto.fi/punainenlista, klicka på Ruotsinkielinen versio.

eller helt slås ut kan det få stor betydelse i ekosystemet. Växter som flera andra arter är beroende av kallas *nyckelarter*. Sälgen och andra viden är till exempel om våren en viktig näringskälla för humlor, bin och övervintrande dagfjärilar. Många tickor, lavar och mossor lever på sälg.

En växt som verkar vara oansenlig och obetydlig kan vara oant värdefull för sin livsmiljö. När en växtart försvinner kan det leda till en kedjereaktion som påverkar och tar med sig flera andra arter. Vi bör värna om artrikedomen eftersom våra kunskaper om hur ekosystemen fungerar och de enskilda växternas roll är begränsade.

Vilka är hoten mot våra växter?

Mångfalden i den finländska naturen minskar numera snabbt, vilket också gäller de vilda växterna. De hotade eller hänsynskrävande arterna beräknas i dagens läge vara 87 på vårdbiotoper, 63 på stränderna, 47 i skog, 45 i fjällmark och 32 arter på kärrmark. Totalt är 16 % av Finlands kärlväxtarter hotade.

Det största hotet mot de vilda växterna beror vanligen inte på att de plockas, utan orsakerna är betydligt mer komplicerade. Den främsta orsaken är ofta att deras livsmiljöer förändras eller arealmässigt minskar. Också byggverksamhet och markslitage är ett hot mot många arter.

Merparten av de hotade växtarterna lever på områden som ingår i kulturlandskapet, så kallade **vårdbiotoper**. Förändringarna inom lantbruket har varit ödesdigra för många växter (exempelvis fältgentiana) när man frångått gamla jordbruksmetoder och djurhållningen avtagit.

Skogsbruksåtgärder som dikning av **kärr- och våtmarker** och trycket på en ökande torvutvinning utgör ett hot mot våra kärrväxter. Också för människan viktiga kärrväxter som hjortron och tranbär försvinner från kärrmarker där man bedriver torvtäkt.

Trädgårdsrymlingar och främmande arter som invaderat Finland är också ett hot mot den biologiska mångfalden. Främmande arter som vresros och lupin tränger ut inhemska vilda växter både i trädgårdsplanteringarna och ute i naturen.

På lång sikt hotar också klimatuppvärmningen många av våra ursprungliga växter eller arkeofyter. Växter kan inte förflytta sig lika effektivt som djur när deras livsmiljö förändras. Fjällväxter som isranunkeln har inga möjligheter att ta sig längre norrut eftersom Ishavet möter här.

Å andra sidan är det en tröst att notera att en del av våra vilda växter, sedan de tidigare naturtyperna arealmässigt minskat, har hittat nya livsområden och exempelvis spritt sig till dikesrenarna.

Värna om artrikedomen på din gårdsplan!

Om du har en gård eller en stuga kan du med enkla medel berika din närmiljö. Gården får liv och samtidigt bevaras mångfalden om du exempelvis värnar om vattenområden som diken och dammar. Också oansade områden på tomten är viktiga växtplatser för vilda växter. Man kan också anlägga en äkta gårdsäng på sin tomt! Med tanke på naturen är det värt att ta sig en ordentlig funderare när det gäller asfaltering och hur byggnaderna placeras